Noi suntem români: despre „habarniști" și „habarnism"

7 decembrie 2023, 05:55 (R.C.) Actualitate, Cultură 6

Trăim într-un circ mediatic, ne-am obișnuit cu manipularea, dar uneori lucrurile se mută în domeniul SF și este nevoie de repere, ca să ne putem întoarce la realitate.

Cotidianul s-a adresat unuia dintre cel mai bine informați etnomuzicologi cu rugămintea de a lămuri scandalul provocat de Grigore Leșe.

Iată ce spune **dr. etnomuzicolog Marian Lupașcu**

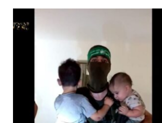
EDITORIAL DE CORNEL NISTORESCU

Teodosie și DNA – dosare peste dosare și culise peste culise

Nu-i nici o mirare că episcopului Teodosie Snagoveanu i s-a deschis un dosar penal, așa, pe neașteptate. […]

ACTUALITATE

Condamnare. Bebeluș, băgat în cuptor de

Reproducem, mai întâi, datele de la care am plecat:

PRIMA News

Share

Facebook Watch

Eseul nostru nu are caracter polemic, nu facem judecăți de valoare, ci prezentăm, în sinteză, câteva rezultate obținute în cei 46 de ani de cercetări personale concretizate în comunicări științifice pe care le-am susținut și în studii pe care le-am publicat în ultimii 33 de ani. Pe aceste acumulări ne bazăm expertiza.

Folclorul, fenomen sociocultural–identitar–patrimonial, are o seamă de caractere definitorii (colectiv, oral, anonim, sincretic, național, etnic) exprimate prin variante concrete. Este o cultură vie, care evoluează în concordanță cu condițiile istorice, sociale, politice, culturale. În cultura imaterială nimic nu este aleatoriu: comunitatea creează și împrumută, păstrează, actualizează elementele care-i fac trebuință, ba chiar renunță la cele pe care nu le-a putut adapta și care au pierdut astfel funcția socială. Reciclarea naturală, influențată și de schimbarea mentalității, îmbină două direcții:

– dinspre folclor spre cultura savantă

– dinspre creația scrisă spre cea orală.

Între multe alte trăsături specifice, folclorul are o dublă procesualitate:

– se manifestă prin transmiterea informală de la un individ la altul, de la o colectivitate la alta, diacronic;

– se bazează pe actualizarea muzicii, textului și mișcării coregrafice, limbaje care coexistă simbiotic. Limbajele nu se separă, se nasc împreună, iar fiecare

reinterpretare a unei variante are caracterul unei creații, în sincronie. De aceea, cultura orală nu este și nu poate fi standardizată. Putem surprinde și înregistra o variantă interpretativă, dar nu există un tip reprezentativ care să se multiplice aidoma, ca în creația cultă.

Astfel s-a creat, prin mecanismele culturii profunde, un sistem de valori cu funcții emblematice pentru specificul poporului român.

Folclorul românesc, eminamente muzical, se distinge prin unitate structurală la nivelul sistemului sonor, sistemului ritmic, formei arhitectonice, stilului de performare, sistemului metric al versificației. A nu se confunda cu muzica populară de consum, construct compozit cu scop comercial, bazat pe criterii estetice îndoielnice, produs și răspândit mai ales prin mass-media. Pentru o lungă perioadă de timp și în ciuda divizării teritoriale, folclorul a contribuit esențial la omogenitatea și perpetuarea elementelor definitorii ale identității românești. Într-o vreme când puțini români știau să scrie și să citească, iar tipăriturile erau o raritate, folclorul a fost mijloc de informare și factor de coeziune socială.

Nu întâmplător, în sec. al XIX-lea și până spre mijlocul celui următor, culegerea și valorificarea artistică a folclorului devine dezideratul intelectualității. Particularitățile folclorului nostru nu răspundeau însă pe de-a-ntregul comandamentelor social-politice ale evenimentelor istorice cruciale care se pregăteau, între care amintim Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor Române (1859), Marea Unire (1918). Mobilizarea unor mase mari era posibilă doar prin realizarea și răspândirea unor piese vocale simple, cu proporții reduse, strofice, inspirate/apropiate de melosul folcloric. Trebuiau să fie ușor de însușit și de cântat, nu numai solistic, ci și în grup. Este modelul obișnuit al cântecului propriu-zis din folclor, pe care au fost altoite aspirațiile de emancipare din „cântecul bătrânesc”, la care s-au adăugat elemente caracteristice melodiilor de proveniență structurală europeană, spre exemplu cântecele marii revoluții franceze. Rezultatul, cântecul patriotic românesc ardelenesc „de inteligheția” a apărut probabil în preajma evenimentelor din 1848: *Noi suntem români*; *C-așa-i românul*; *Doamne, ocrotește-i pe români*; *Tu, Ardeal*; *Cântecul Iancului*; *Hai să-ntindem hora mare*. Nu numai analiza, ci chiar simpla audiție probează influența semicultă din piesele în cauză. Este drept, variantele pe care le auzim astăzi au fost standardizate și au migrat în repertoriul muzicii populare de consum, având funcție de divertisment, de spectacol. La origine sunt însă marșuri înrudite cu cântecele propriu-zise de cătănie și armată, parte împrumutate, adaptate și aduse acasă de românii „luați la oaste” în Austro-Ungaria, la Viena. Variante înregistrate audio, transcrise și publicate de Béla Bartók, la

7 decembrie 2023, 07:03 2

Mandatul șefului ONU, un ”pericol pentru pacea lumii”

7 decembrie 2023, 06:33 4

Noi suntem români: despre „habarniști” și „habarnism”

7 decembrie 2023, 05:55 6

Teodosie și DNA – dosare peste dosare și culise peste culise

7 decembrie 2023, 05:41 15

începutul sec. al XX-lea dovedesc circulația și procesul de folclorizare și asimilare: *Vă-nșirați în rând, frumos*; *Când bate ceasu la unu*; *Straja mi-este din companie*; *Pe din jos de Orăștie*; *Urlă, Iancu, de la munte*. Unele refrene au preluat chiar comenzi militare în germană.

Béla Bartók, muzician maghiar născut la Sânnicolau Mare (TM), unul dintre întemeietorii folcloristicii muzicale, culege și studiază folclor unguresc, slovac, ucrainean, arab, turc, sârbo-croat, dar consacră folclorului românesc cea mai mare parte a operei sale. Începând din 2012, am demarat un proiect de cercetare a materialului românesc. Este cel mai mare fond de documente românești de cultură imaterială aflat în străinătate, la Budapesta, cules în perioada 1905–1917: peste 3.100 de piese (identificate până în prezent) înregistrate pe cilindri de fonograf.

Cilindri de fonograf în arhiva Muzeului de Etnografie, Budapesta. Foto: Marian Lupașcu, 2012.

Le corespund peste 9.000 de transcrieri după înregistrări sonore și/sau notații muzicale directe, după auz, cu și fără text (în funcție de categoria folclorică), zeci de mii de pagini cu documente complementare (fișe de performer, de instrument, descrieri, schițe ale dansurilor, analize de structură muzicală și/sau ritmică, fotografii, scrisori etc.). Materialul, în cea mai mare parte inedit, cu o valoare cultural-identitară excepțională, provine din zonele: Maramureș, Ugocea (Transcarpatia, Ucraina), Bihor, Satu Mare, Cluj, Alba, Mureș, Hunedoara, Timiș, Arad, Caraș-Severin, Voivodina (Serbia). Nu sunt exagerări, materialul este fabulos. Sunetul de pe cilindrii de ceară a

fost copiat în anii ’70 ai secolului trecut pe bandă magnetică, apoi, la răscrucea dintre milenii a fost digitizat. Încă de la începutul audițiilor și confruntărilor cu documentele complementare pe care le-am amintit, precum și cu transcrierile deja publicate, am descoperit mulți cilindri pe care au fost înregistrate piese absolut necunoscute. Colegii maghiari au fost surprinși, iar surpriza cea mai mare a fost prima piesă de pe cilindrul nr. 674, un cântec propriu-zis, intitulat *Cine n-o ține cu noi*, conform primului vers. Melodia este însă o variantă a celei pe care publicul larg o cunoaște sub titlul *Noi suntem români*. Eticheta cilindrului atestă că înregistrarea s-a făcut la 23.03.1905 în Delani (fost Gyalán), jud. Bihor (fost Bihar). Din catalog rezultă că este culeasă din același loc, în iulie 1909, și este cântată de un flăcău român. Există și o notație muzicală sumară, datată 1909, la care apare și strofa 3, care nu a fost înregistrată. Revenirea în localitățile în care s-au făcut prospecții sau culegeri promițătoare de teren este și astăzi o practică uzuală în cercetarea etnomuzicologică, a fost utilizată și de Bartók, ceea ce ar putea explica datarea diferită. În ultimii ani, colegii de la Budapesta au publicat pe Internet o parte din fondul Bartók, sub forma unei baze de date. Accesul este liber, deci astăzi piesa poate fi și ascultată:

https://bartok.neprajz.hu/english.roman_gyujtesek.php

Cel care a notat-o a adăugat o informație în josul paginii manuscrise, transpusă și în baza de date:

„Vasile Alecsandri költeménye után; képviselőválasztáskor éneklik”. În traducere liberă: după un poem de Vasile Alecsandri; cântat în timpul alegerilor. Nu știm ca Alecsandri să fi scris așa ceva, bănuim că se face trimitere la stilul militant al poetului, poate chiar la *Deșteptarea României*, poezia scrisă în 1848.

Nu încape îndoială că piesa este românească, un argument fiind structura melodiei, care corespunde tiparului metric octosilabic acatalectic (8 silabe) al versificației, unul dintre cele două modele specifice folclorului românesc. Refrenul propriu-zis compus (acoperă 3 rânduri melodice) are 5, 5, 8 unități ritmico-melodice. Concret, se manifestă prin înlocuire de vers: „Trai, la, la, la, la”. Folclorul maghiar folosește tipare metrice mai dezvoltate, de obicei endecasilabice (11 silabe). Analiza structurii melodice și ritmice relevă influențe semiculte, de sorginte apuseană, austriacă, ceea ce confirmă afirmațiile noastre anterioare. Nu mai vorbim de limbă, de versul izometric omogen, de accentul metric al versificației, de procedeele de restituție silabică, de rima pereche, de zecile de parametri care vizează sistemul sonor, sistemul ritmic, forma arhitectonică, stilul de performare. Peste toate, chiar culegătorul a ținut să precizeze etnia interpretului. De altfel, în fișele și cataloagele arhivelor de folclor din toată lumea, întotdeauna este precizată

atât limba în care se cântă, cât și etnia performerului. Din acest punct de vedere, și nu numai, Bartók este și astăzi un exemplu de probitate profesională. Pentru etnomuzicologi, sunt ușor de depistat melodiile ungurești pe care au fost suprapuse texte românești, fiindcă versurile șchioapătă, au adaosuri finale pentru a completa rândul melodic. Adăugăm doar o întrebare: dacă melodia ar fi ungurească, de ce nu există nicio variantă cu text în maghiară? Cu siguranță, Bartók ar fi înregistrat-o. Tiparul metric nu permite așa ceva.

C-așa-i românul este cealaltă piesă de muzică populară de consum în discuție. „Dacă o melodie sare la cvintă, … este folclor maghiar". Afirmația este doar penibilă și rizibilă, în niciun caz un argument. Dacă ar fi așa, ce facem cu sistemele sonore prepentatonice și pentatonice în care tocmai salturile pe intervale naturale perfecte (cvartă, cvintă, octavă) sunt specifice folclorului de pe toate meridianele? Oare chinezii, indienii, popoare care au cercetat sunetul și au publicat tratate de teoria muzicii încă din antichitatea timpurie, să fi împrumutat aceste structuri arhaice, care le definesc specificul identitar, de la unguri? Sunt prezente și în folclorul românesc, afirmate direct sau în substrat, dar niciun cercetător nu a îndrăznit nici măcar să viseze că ar fi românești. Chiar piesa în cauză pornește de la un motiv tritonic (Mi, Re, La), pe care îl dezvoltă și îl amplifică secvențial, ajungând la un ambitus de duodecimă. Cercetătorul trebuie să analizeze spații sonore largi, să vadă relațiile dintre sunete, nu să se oprească la un interval.

În mare, analiza anterioară se potrivește și aici. Sunt totuși câteva deosebiri flagrante. Versificația hexasilabică este catalectică și acatalectică (5 și 6 silabe), iar rima încrucișată. Multe alte argumente, care reies din analiza diverselor paliere ale discursului sonor, ne conduc la ideea că aceasta este mai degrabă o compoziție mai nouă, în stilul cântecelor „de inteligenția" ardelenești despre care am vorbit.

Nimeni nu neagă influențele reciproce între diferite culturi, mai ales când etnii diferite conviețuiesc o lungă perioadă de timp pe același teritoriu, ba există și multe comunități mixte. În general însă, cultura minoritarilor împrumută elemente de la cea a majoritarilor. Este un mecanism psiho-social normal, de adaptare la mediu.

Deloc surprinzător, în aceiași parametri, analizați mai înainte, au apărut și au evoluat *Hora Unirii* pe care Dumitru Georgescu Kiriac a supranumit-o „Himnul național român" în 1920, și *Deșteaptă-te române*, „Marseillaisa neamului românesc", cântecul apărut în clocotul revoluționar al anului 1848. Din păcate, cunoștințele și percepția publicului larg asupra acestor doi piloni ai identității românilor, au rămas la nivelul de acum 100 de ani. Vinovată este școala, care a preluat date false sau distorsionate, fără niciun fundament

DECLARAȚIA DE LA BUCUREȘTI

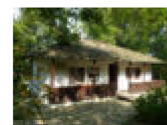
FOTOGRAFII CU CÂNTEC

Răsvan Popescu peste tot

1 decembrie 2023 6

Și lansările sunt redate pe larg de ele, cu toate tămîierile de rigoare, de parcă marele oportunist Răsvan Popescu ar fi un mititel Marin Preda. […]

Bojdeuca lui Crenagă, o „butaforie de lux"? Dar să vedeți…

22 noiembrie 2023 14

Circulă pe net

18 noiembrie

științific, pe care le-a propagat din generație în generație. Descoperirile cercetătorilor contemporani nu au reușit încă să răzbească prin zidul convențiilor, dar ar fi cazul să încercăm să depășim starea de fapt și să le răspândim, dacă oamenii vor dori să afle adevăruri susținute de argumente.

Recomanda 3

 ETNOMUZICOLOG MARIAN LUPAȘCU   FOLCLORUL ROMÂNESC   GRIGORE LEȘE   NOI SUNTEM ROMANI   PIESA

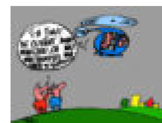
 (R.C.) › 42163 Articole

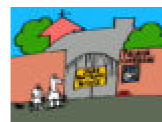
Author

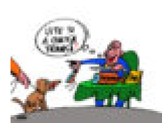
2023 10

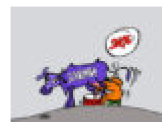
ANDOGRAFIA ZILEI

CULTURĂ

Regalul „Alifantis Fragile Band!”

6 decembrie 2023 **Cornel Nistorescu**

Concertul de miercuri seara de la TNB poate fi

O minune de icoane

6 decembrie 2023 **Ioana Radu**

Jumătate dintre acestea sunt pictate pe glajă și sticlă, iar cealaltă

(VIDEO)Muzeul Național. Iconografie creștină, pe obiecte de cult

5 decembrie 2023 **L.V.**

ROMÂNIA CARE MERGE

trecut între marile bucurii muzicale […]

jumătate cusute cu acul, pe (…) […]

Muzeul Național de Istorie a României (MNIR) prezintă expoziția […]

ARTICOLE ASEMĂNĂTOARE

Impactul suspendării Casa Verde – românii au pierdut 12 milioane de euro

22 noiembrie 2023

Gazele naturale și energia

Beneficiarii programului Casa Verde au pierdut 12 milioane de euro în cele două luni în care programul a fost blocat, consumatorii fiind […]

Editorialist francez – „În ce lume voi traversa următorii treizeci de ani?"

30 octombrie 2023

Actualitate, Extern

Democrațiile noastre au devenit neguvernabile, în opinia sa. […]

S-a schimbat șeful Statului Major al Apărării

29 noiembrie 2023

Politică

În anul 2007, a participat ca ofițer de stat major în cadrul Comandamentului Multinațional al Forței în Irak. […]

« **ANTERIOR**

Teodosie și DNA – dosare peste dosare și culise peste culise

URMĂTOR »

Mandatul șefului ONU, un "pericol pentru pacea lumii"

6 COMENTARII

x spune:

07 DEC. 2023 LA 6:48

Nu mai este nimic de comentat : toate imnurile patriotice vechi de sute de ani, intonate pe teritoriul Romaniei Mari – sunt compuse, cantate, preluate din gura in gura de populatia romaneasca din Transilvania, Moldova, Tara

Romaneasca, Dobrogea, iar persoanele care afirma in public, din lipsa de scoala si bun simt ca aceste bijuterii muzicale nu ar apartine Poporului roman, sa taca pe veci.

RĂSPUNDE

---

postake gudureanu spune:

07 DEC. 2023 LA 7:02

Wow.Nu credeam că e atât de complicat să vb românește.De ex.”da, era câ tat de un flăcău prin 1905, înainte de alegeri, pe un text de Alecsandri, (Vasile, mă rog) si e înregistrat pe… în arhivă la poziția…Arhiva se află…Am si eu niscai facultate dar încerc să mă fac înțeles, nu s-o dau în bălării.În automatizări, ageamii vorbesc întotdeauna complicat si aiurea când o dau în bară.

RĂSPUNDE

MYSEBI spune:

07 DEC. 2023 LA 7:33

Doar in Romania si in Punjab se poate irita atit de usor mandria nationala .

Un individ sinistru , imbracat sinistru , care se exprima cu greutate in lb romana , da cu bita-n balta nationalismului si o groaza de intelectuali s-au trezit din mahmureala dulceaga a ultimilor 33 ani ….

RĂSPUNDE

Mărgelatu spune:

07 DEC. 2023 LA 7:47

1.imnul israelului,linia melodica este copiata dupa melodia populara romaneasca din Ardeal ‘cucuruz cu frunza-n sus’

2.imnul albaniai „Hymni i Flamurit”, a fost adoptat în 1912. Versurile sunt scrise de Aleksander Stavri Drenova, de origine aromână. Muzica imnului îi aparține însă lui Ciprian Porumbescu. Cântecul patriotic „Pe-al nostru steag e scris Unire” a devenit astfel imnul Albaniei., există o asemănare evidentă între versurile imnului Albaniei și poezia lui Andrei Bârseanu .

3.preotul Doru Gheaja, cel despre care se știe că a lansat melodia „Așa-i românul” cu ajutorul poetului Adrian Păunescu.„El poate să spună ce vrea (n.r. Grigore Leșe). Eu cântecul acesta nu l-am cules așa cum se culege

folclorul, eu l-am auzit la Cluj. În anul 1954 am intrat la Seminarul Teologic și acolo am avut un coleg care era mai mare decât mine cu doi ani și care era de loc din Chirpăr, pe lângă Agnita. O cânta în pauze și mi-a plăcut melodia și mi s-a imprimat în minte și imprimată a rămas. De atunci, din '54 eu știu melodia aceasta auzită de la acel coleg originar din Chirpăr. În acel sat, ..., cunosc acea zonă și eu știu că acolo nu au fost unguri, au fost sași. Că al meu coleg o fi auzit-o de la bătrânii din sat, că bătrânii de la altcineva, nu știu. Eu o știu din '54", spune preotul Doru Gheaja.

fata de cele de mai sus:))))
PS grigore Lese este un fals culegator de folclor ,slab muzicolog,si ocupa o pozitie la tvr pe care nu o merita;e timpul sa plece in pensie si uitarea sa-l ingroape
mai mult 'Declarația lui Leșe nu e decât o încercare de dezbinare a românilor de Ziua Națională și vreau să-i transmit că o să cânt această melodie în continuare împreună cu maghiarii", a comentat Nicolae Furdui Iancu
RĂSPUNDE

Emile spune:

07 DEC. 2023 LA 8:08

Se afirmă pe bună dreptate în articol că "Pentru o lungă perioadă de timp și în ciuda divizării teritoriale, folclorul a contribuit esențial la omogenitatea și perpetuarea elementelor definitorii ale identității românești". Interbelic și postbelic prin valoarea cântăreților, a instrumentiștilor și a oamenilor de cultură din radio și mai apoi televiziune s-a încercat prin alegerea celor mai frumoase melodii de muzică populară din toate zonele țării, prin romanțe, cântece lăutărești și muzica ușoară crearea unui fond muzical de unificare a sufletului românesc răspândit De la Nistru pân" la Tisa, din Sătmar până la Turnu care că unifice să conștientizeze că:
"Numai noi cu același nume,
Numai noi români pe lume
Toți de-aceeași soartă dată...
Maghiarii au acest fond simplificat unificat, învățat în școli și tabere ce întrunesc copii maghiari din toată lumea care sa câtă la petreceri. La români în școală nu mai se face cor și prin ce se cântă în Televiziuni la, Revelion în piețe sau restaurat, generația de azi nu are de unde să știe despre minunăția folclorului românesc, despre "dorul românesc ". Pe posturile de așa zisă muzică populară cântărețele din trecut sulemeninte și împopoțonate, cântăreții tinerii frumoși, dar cu costume populare fără identitate, cu aceleași gesturi atitudini false, ton nefiresc. Ce cântă este în ritm de muzică sârbească muzică stupidă de munți la datul banilor. Posturile de manele în stil specific. Rămâne unificare sufletului românesc pentru tineri începând din liceu prin cântăreții actuali de succes:

"Dă-i țiganca, dă-i țiganca, dă-i țiganca, ah
Rupe banca, rupe banca, rupe banca, ah
Ooo, ce țigancă frumoasă
Cum dă din găoază, filme de groază!"

RĂSPUNDE

marin spune:

07 DEC. 2023 LA 8:08

Felicitari!

RĂSPUNDE

Lasă un răspuns

Adresa ta de email nu va fi publicată.

Comentează

Nume *

Email *

PUBLICĂ COMENTARIUL

Precizare:
Ziarul Cotidianul își propune să găzduiască informații și puncte de vedere diverse și contradictorii. Publicația roagă cititorii să evite atacurile la persoană, vulgaritățile, atitudinile extremiste, antisemite, rasiste sau discriminatorii. De asemenea, invită cititorii să comenteze subiectele articolelor sau să se exprime doar pe seama aspectelor importante din viața lor si a societății, folosind un limbaj îngrijit, într-un spațiu de o dimensiune rezonabilă. Am fi de-a dreptul bucuroși ca unii comentatori să semneze cu numele lor sau cu pseudonime decente. Pentru acuratețea spațiului afectat, redacția va modera comentariile, renunțînd la cele pe care le consideră nepotrivite.

